

יישום מעשי של שיטת הלמידה Blended Learning [תמהיל למידה] בהוראת העברית בבתי ספר בחו"ל

יאל ואורלי גנור

המאמר מציג דרך ליישום מעשי של שיטת הלימוד Blended Learning (B.L.) בהוראת העברית בבתי ספר בחו"ל. נסקרות כאן שיטות למידה שונות תואמות המאה ה-21, המתבססות על ההתרחבות הניכרת בנגישות למידע ולתכנים על צורותיהם המגוונות - היצע שהוא פרי מהפכת התקשורת והמחשוב. המחברים מדגימים את יישום השיטה בהוראת העברית בעשרות בתי ספר בחו"ל, בהתבסס על הספרים האלקטרוניים ש'אולפן-אור' בניהולם מפיק.

מילות מפתח: למידה מתוקשבת, Flipped classroom (לימוד במהופך, הכיתה שהתהפכו סדריה), Blended learning (תמהיל למידה, למידה מעורבת), קוריקולום של לימודי עברית, עברית לבתי ספר בחו"ל

יאל גנור הוא מהנדס אלקטרוניקה. שימש מעל 25 שנה בתפקידי פיתוח וניהול בתעשיית ה-Hi-Tech בתחום התעופה ובמקביל תמך במחקר ובפרויקטים שונים בתחום הוראת שפות. עם אשתו אורלי פיתח שיטה ייחודית - RLA - Rapid Language Acquisition - לרכישת שפה זרה. מאז הצטרפותו המלאה ל'אולפן-אור' בשנת 1996 הוא מיישם את המודל ההי-טקי בחברה, מתכנן ומפיק ספרים אלקטרוניים ברוח המאה ה-21, המשלבים מרכיבי מולטימדיה שונים.

אורלי גנור היא בעלת תארים בתחום הספרות ומחשבת ישראל. עסקה שנים רבות בהוראת עברית במסגרת אולפנים שונים בישראל והייתה חלוצה בהטמעת מעבדות לשוניות בארץ. ב-1995 ייסדה את 'אולפן-אור', בית ספר בינלאומי להוראת העברית. פעילות 'אולפן-אור' מתקיימת בסניפיו בירושלים ובתל אביב, וכמו כן בסניף וירטואלי המספק הוראה מקוונת. בהנחיית אורלי מתקיימות מדי שנה הכשרות והעשרה מקצועית לצוותי מורים בעשרות בתי ספר בחו"ל.

הקדמה: מהפכת התקשורת/המידע והשפעתה על דרכי הלימוד

העידן שאנו חיים בו הוא עידן מהפיכת המידע והתקשורת. אחד המאפיינים הבולטים ביותר בעידן זה הוא התפתחותה המהירה של טכנולוגית מחשבים ותשתיות תקשורת, גידול השימוש באינטרנט ורשתות חברתיות, והפיכת העולם לכפר גלובלי-אינטרנטי אחד גדול.

הטכנולוגיה חדרה לתחומים רבים בחיינו וחוללה מהפכה של ממש בחיי היום-יום, בחברה, בתרבות ובסביבות לימוד שונות.

טכנולוגיית המחשוב תופסת למעשה מקום מרכזי ומכריע בתחום צריכת המידע והקניית ידע. השינויים המתחוללים משפיעים בצורה ניכרת על איסוף, ארגון ואגירה של המידע, על דרכי התקשורת להעברת המידע, על מידת הזמינות שלו, על דרכי הגישה אליו וכן על אופני הייצוג של המידע.

מהפיכה המידע מוצאת את ביטויה לגבי צרכים שימושיים, והשפעתה ניכרת מאוד בתחום הלימודי-האקדמי. בתחום זה היא פורשת אפשרויות תקשורת חדשות למטרות לימודיות, משכללת את טכנולוגיית הכתיבה, משנה את דרכי הגישה לטקסטים ואת דרכי איסוף הנתונים ומרחיבה את האפשרויות לחקירה ואת האמצעים ליצירתו ולהפצתו של הידע החדש.

השילוב המגוון של אמצעי הוראה/למידה שונים תחת מטריית המהפכה הזאת הוליד גישות למידה חדשות ויחד עמן מונחים חדשים כגון:

- eLearning
- online learning
- computer-based learning
- web-based learning
- synchronous learning
- asynchronous learning
- blended learning

בעברית רווחים המונחים הבאים:

- למידה מקוונת
- למידה מתוקשבת
- למידה משולבת

ועוד.

אחת המגמות המתגברות כיום בעולם הנגזרת ממהפכה זו היא Blended Learning או בקיצור B.L. (תמהיל למידה).

למעשה, עד כמה שידוע לנו, לא קיים מונח מוטמע בעברית ל-Blended Learning, ואין הגדרה אחת מסוימת ל-B.L. כמו-כן אין מגבלה לשימוש במונח אמצעי למידה שונים המאוגדים תחת המונח הזה. במאמר זה בחרנו להמשיך ולהשתמש במונח הלוועזי Blended Learning.

ניתן לומר כי **Blended Learning** היא שיטת לימוד המשלבת מספר רב של אופני למידה ופעילויות למידה: למידה פרונטלית, למידה מקוונת בשילוב לומדות וחומרים דיגיטליים, כיתה וירטואלית, מאגרי ידע ופורומים בקצב למידה אישי. הרעיון בבסיסה של דרך לימוד זו נעוץ במחשבה שלמידה אינה אירוע חד פעמי אלא תהליך מתמשך - (Long Life Learning - LLL) שניתן לחזור אליו ועליו שוב ושוב ונדרשים עבורו פיתוח, תכנון ותמיכה מתמשכים.

קדמה ל- B.L. **הלמידה המתקשבת (תקשוב = תקשורת + מחשוב)**. למידה מתקשבת היא למידה הנתמכת במקורות מידע מרוחקים המקושרים אל הלומדים באמצעות תקשורת מחשבים.

אפיוני הלמידה המתקשבת ויתרונותיה

ב'**למידה המתקשבת**' התלמיד, בנוסף להוראה פרונטלית, מסתייע במערכות מחשב ובתשתיות תקשורת שונות בתהליך הלמידה. ניתן לומר שלמידה מתקשבת מתקיימת באזור החינוך של שלושה מעגלי למידה:

- **למידה פתוחה** - למידה המאפשרת לתלמידים להיות מעורבים בבחירת התכנים ואופן לימודם
- **למידה גמישה** - למידה שמתרחשת בכל מקום, זמן ובקצבים שונים.
- **למידה מבוזרת** - למידה המאפשרת נוכחות במרחבים פיזיים / גיאוגרפיים שונים למורים ולתלמידים

יש שני סוגים עיקריים של למידה מתוקשבת:

למידה סינכרונית - הלומד מחובר לכיתה וירטואלית ויכול לקיים יחסי גומלין - לשאול שאלות, להעיר ולקבל תשובות והתייחסות מהמרצה ואף מהכיתה בזמן אמת (online).

למידה א-סינכרונית - הלומד אינו מחובר באופן קבוע או בזמן אמת לרשת, אלא מתחבר בזמנו החופשי לצורך הלימוד (offline). ההשתתפות בשיעור היא לאחר ביצוע שלב ה-offline, ולא מיידית. יחסי הגומלין עם המרצה הם מוגבלים - לעתים ניתן להשאיר שאלות/הערות ולקבל עליהן תשובות/התייחסות מאוחר יותר.

שיטת Blended Learning - הגדרה

השימוש הנפוץ ביותר במונח B.L מתייחס לשילוב של למידה בכיתה פיזית עם לימוד מתוקשב, אך לאחרונה חלה התפתחות במונח והוא חל למעשה על למידה מורכבת יותר, עשירה יותר ובעלת וממדים מגוונים.

שיטת הלימוד B.L אינה רעיון חדש או מפתיע. היא עברה גלגולים שונים ככל שהתפתחה הטכנולוגיה ויחד עמה שיטות הלימוד השונות. בעבר הלא רחוק שיטת ה-B.L כללה את הכיתה הפרונטלית בשילוב של מעבדות מחשבים. בהמשך למידה זו התמקדה בהחלפת הכיתה הפיזית בכיתה וירטואלית והפיכת הקורסים הפרונטליים לקורסים מקוונים.

בחמש השנים האחרונות גדל ברחבי העולם מספר הלומדים בשיטת ה-B.L, במגזרים השונים:

בתי ספר, אוניברסיטאות, ארגונים ומקומות עבודה, והתבססה ההכרה בכך ששיטת הלימוד הזאת הינה אפקטיבית יותר מן השיטות הרגילות ומאפשרת לימוד מגוון ואינטראקטיווי. שיטה זו נותנת מענה להעדפות השונות של המוסדות והלומדים בהם. העדפות אלו שונות זו מזו מטבען, ובשיטה המוצעת ניתן להגיע למצב שבו התלמידים ילמדו באופן המתאים, בשיטה המתאימה ואת החומר המתאים.

ניתן לחלק את הלמידה/ההוראה המשולבת לכמה סוגים, הנקבעים לפי מידת מעורבותו של המורה בתהליך ההוראה/הלמידה העצמית:

- שימוש בספרייה וירטואלית: שימוש באתר המהווה בעיקר מקום להצגת מקורות מידע.
- שימוש בספרים מקוונים/אפליקציות: כאן מתרחשת החלפת ספר או חוברת לימוד מודפסים בספרים אלקטרוניים.
- קיום למידה אינטראקטיווית: יצירת סביבת למידה המכילה בעיקר פעילויות ומשימות מתוקשבות וכן חומרי הוראה המוצגים במגוון אפשרויות אינטראקטיוויות, תוך הנחיה ומתן משוב מצד המורה.

בדרול חאן (Badrul Khan) במאמרו Khan's Octagonal Framework מציג מודל B.L בעל שמונה ממדים:

1. **הממד הארגוני:** כולל התייחסות לנושאים אדמיניסטרטיביים, נושאים אקדמיים ומתן שירות ללומדים. צוות פיתוח ההדרכה מעלה שאלות לגבי רמת המוכנות של הארגון לתוכן המוצע ולדרך הלימוד, זמינות תכני הלימוד, צורכי הלומדים וניתוח צורכי הלימוד.
2. **הממד הפדגוגי:** עוסק בשילוב התוכן שיש ללמד (content analysis), צורכי הלומדים (audience analysis) ומטרות הלימוד (goal analysis). בנוסף, ממד זה כולל את הצד התכנוני

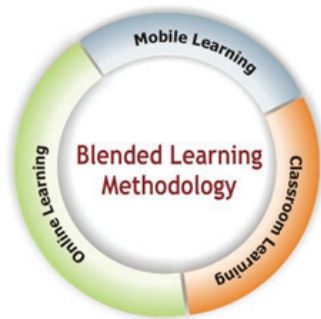
- של הלמידה המקוונת, בדיקת המטרות הלימודיות ובחירת שיטת העברה מתאימה לכל תוכן.
- 3. הממד הטכנולוגי:** כאשר דרך הלימוד המתאימה ביותר זהה, יש להתייחס לממד הטכנולוגי, הכולל שימוש בכלי עריכה טכנולוגיים. ממד זה כולל בחירת מערכת LMS שתנהל תכנים מקוונים. החלטות שיש לקחת בחשבון בממד זה: בחירת שרתי תוכן מתאימים, מתן הרשאות גישה לאנשים המתאימים, בחינת תוכנה וחומרה והיבטים ארגוניים אחרים.
 - 4. הממד העיצובי:** כולל התייחסות לכל אובייקט למידה בתוכנית ה - B.L. עוסק בבחינת ממשק המשתמש: ניווט, מבנה הצגת התוכן, וגרפיקה.
 - 5. הממד ההערכתי:** עוסק ביעילות בתוכניות הלימודים ובבדיקת האפקטיוויטי של חומרי הלימוד. בתוכנית של B.L. יש להשתמש בהערכה בכל תוכן המועבר על מנת לוודא את יעילות הלמידה והתאמתה לאוכלוסייה.
 - 6. הממד הניהולי:** עוסק בנושאים הקשורים לניהול הלמידה כגון הפקת דוחות, העברתם לגורמים המתאימים ומעקב שוטף.
 - 7. ממד משאבי התמיכה:** עוסק בהבדלים שבין מקורות המידע (offline and online), זמינות הלומדים, מקורות התמיכה (קבוצות דיון, דואר אלקטרוני, קבוצות צ'אט).
 - 8. הממד האתי:** בזמן פיתוח תוכנית הלימודים אין לשכוח את נושא האתיקה, כגון מתן שיווין הזדמנויות, התחשבות בהבדלים תרבותיים, לאום וכדומה.
- לסיכום:** Blended Learning משלבת סוגים וסגנונות שונים: חומרי למידה מקוריים, הפניה למקורות מידע, כלים המאפשרים למידה עצמית המשולבת בתקשורת עם המורה ולמידה שיתופית בין הלומדים לבין עצמם, וכלים המאפשרים אימון, תרגול ומשוב.

היתרונות של Blended Learning

להלן היתרונות הבולטים של B.L.:

- יכולת התאמה אישית לצרכים ולקצב הלימוד של כל תלמיד בנפרד.
- אפשרות לימוד מחוץ לכותלי בית הספר. לאחרונה הולכת ומתפתחת מגמה המכונה Flipped Classroom - 'לימוד במהופך' (מילולית: הכיתה שהתהפכו סדרה, 'הכיתה המנוערת'). בניגוד להוראה קונוונציונלית, בשיטת ה-FC התלמידים נחשפים לחומר חדש ולומדים אותו מחוץ לכותלי הכיתה ואילו בין כותלי הכיתה הם עוסקים יותר בתרגול ובהפנמה של החומר הנלמד, בהנחיית המורה.
- יוצרת סבלנות ברמה גבוהה בדרך כלל מזו של מורה, שכן למערכות מתוקשבות יש 'סבלנות' אין-סופית וקיבולת גבוהה לחומר הלימוד.
- העלאת המוטיבציה בקרב התלמידים עקב שימוש בכלים ופלטפורמות ידידותיות המזוהות עם עולמו הטכנולוגי הטבעי והנגיש מאוד של הדור הצעיר.

אתגרים ב-Blended Learning

להלן האתגרים הבולטים ששיטת B.L. מציבה:

דורשת הכשרה ראשונית אינטנסיבית של צוות המורים ובעקבותיה הכשרה משמרת/מתחזקת מתמדת המתייחסת לשינויים וחידושים בתחומי הטכנולוגיה המאפשרים יצירת פלטפורמות למידה שונות. מחייבת רמת מוטיבציה עצמית גבוהה יותר מהרגיל אצל לומדי שפות. דורשת יותר משמעת עצמית, כאשר מדובר בפרקי למידה עצמית מתוקשבת. דורשת מיומנות טכנולוגית. דורשת סנכרון הדוק בין מרכיבי הלמידה השונים. עם זאת, בשקלול יתרונות/חסרונות ובהינתן שפני העולם, ובמיוחד אלה של הדור הצעיר, הם לכיוון שימוש הולך וגובר במידע המוגש על גבי פלטפורמות טכנולוגיות המתפתחות באופן מואץ, נראה כי שיטת ה-B.L. ונגזרותיה יתפסו מקום הולך וגדל בשדה הלמידה בעתיד הקרוב בעולם כולו.

יישום שיטת ה-B.L. בהוראת העברית על ידי 'אולפן-אור'

מייסדי 'אולפן-אור', אורלי ויואל גנור, החדורים בחזון של הפצת העברית כשפה הלאומית של העם היהודי לקהילות היהודיות בעולם, פיתחו שיטה להוראת שפה שנייה הנקראת RLA - Rapid Language Acquisition.

בבסיס השיטה מצויים עקרונות אחדים. הקו המנחה לגבי התהליך הוא רכישה ולא לימוד (*Acquisition vs. Learning*). ההבדל המהותי בין רכישה ללמידה נעוץ בכך שרכישה הוא תהליך

טבעי, שאליו נחשפים ילדים בלומדם את שפת אמם.

מסלול טבעי של רכישת שפה

החשיפה ורכישת המיומנויות מתרחשות בדרך כלל בשלבים הבאים:

מסלול קונוונציונלי של לימוד שפה זרה

למידה במסלול זה הוא תהליך מלאכותי ו'אקדמי', שבו סדר השלבים הטבעי מתהפך לעיתים וכמו-כן חסרים בו חלק מהחוליות המהותיות הקיימות ברכישה טבעית של שפה. במסלול זה החשיפה ורכישת המיומנויות מתרחשים בדרך כלל בשלבים הבאים:

שיטת ה-RLA של 'אולפן-אור' ברכישת השפה העברית כשפה שנייה

- מחקה את האופן שבו ילדים רוכשים את שפת אמם
- מבוססת על תבניות צליליות ולא על שורשים
- מתמקדת בתקשורת טבעית בעברית
- רותמת את שפת האם של הלומד למתן הנחיות ולתרגול החומר הנלמד (לא 'עברית בעברית')
- משתמשת באמצעים טכנולוגיים לשם למידה
- מרחיבה את הלימוד אל מעבר לכותלי הכיתה וכך יוצרת סביבה לשונית עוטפת, מה שקרוי immersion.

מחקרים שונים מראים כי רכישת שפה זרה נעשית אפקטיווית מאוד ב'סביבה עוטפת', כאשר התלמידים חשופים לשפת המטרה לפרקי זמן ממושכים במשך היום ומונעים ליצור תקשורת פעילה בשפת הזאת. לרוב אפקט הסביבה העוטפת מושג על ידי לימוד שפת המטרה דרך הימצאות הלומד במדינה שבה שפת המטרה היא השפה הדבורה בפי תושבי המקום. כך החשיפה והשימוש בשפת המטרה על ידי הלומד נעשה רווח, תדיר וטבעי יותר.

לכן, בסניפי 'אולפן-אור' בארץ נעשה שילוב ייחודי בין הלימודים בין כותלי הכיתה ולימודים מחוץ לכותלי הכיתה היוצרים אינטראקציה מונחית בין התלמידים הלומדים עברית לישראלים באתרים שונים. שילוב זה מאפשר לפתח שיחות בין התלמידים לישראלים סביב נושאים שונים ומגוונים והופך את הלימוד לחווייתי, מהנה מחד גיסא ומאתגר מאידך.

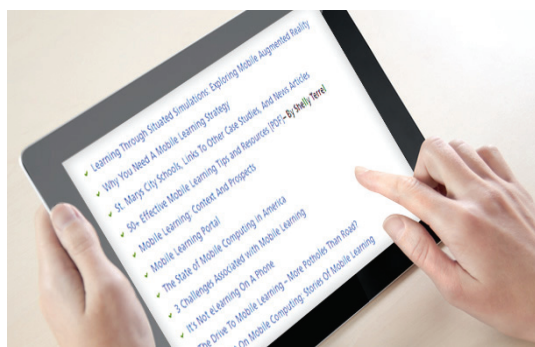
אחד האתגרים בהוראת העברית במסגרות השונות הוא - יצירת סביבה לשונית עוטפת ללא הימצאות הלומד בישראל אלא בבתי ספר ומוסדות אחרים בחו"ל. בבתי הספר היהודיים השונים בחו"ל העברית נלמדת בדרך כלל בין כותלי הכיתה, במסגרת של שיעורים שבועיים בודדים. בבתי

ספר שמלמדים את השפה באופן אינטנסיבי יותר מתקיימים ארבעה או חמישה שיעורים קצרים שבוע, ולמעשה אלה הם פרקי הזמן היחידים שבהם התלמידים באים במגע עם השפה העברית, וכמעט אינם חווים שום התנסות נוספת בה. כך שלמעשה משך החשיפה לשפה העברית והשימוש בה מסתכם לכל היותר בשעה אחת ביממה. בין השיעורים האלה קיים נתק בשימוש בשפה, דבר הפוגע מאוד ביכולת התלמיד להטמיע את החומר הנלמד ולהפכו לידע פעיל.

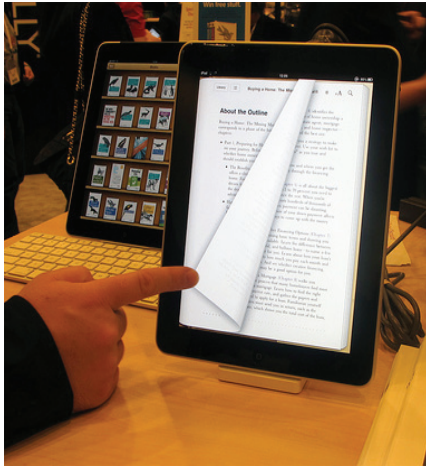
יצירת סביבה עוטפת מחוץ לישראל

בבואנו ליישם את שיטת B.L. שתבסס על עקרונות RLA בהקשר רכישת השפה העברית מחוץ לישראל, השאלה הגדולה הייתה: **כיצד יוצרים 'סביבה עוטפת' מחוץ לישראל?** יתר השאלות התייחסו לדרך יישומם של המרכיבים הבאים:

- **למידה בכיתה - מול למידה בבית**
- **למידה דיפרנציאלית - כיצד מאפשרים למידה של תלמידים ברמות שונות בו-זמנית באותה הכיתה**
- **למידה מקוונת - מה השילוב הנכון בין למידה מקוונת ללמידה פרונטאלית**
- **למידה ניידת - Mobile Learning: מה מקומה של הלמידה הניידת אל מול יתר השיטות**

במענה לשאלה הגדולה העיקרית לגבי יצירת 'סביבה עוטפת' באה לעזרתנו הטכנולוגיה. במאה ה-21, בעידן האינטרנט ויישומיו הגוּאִים, כאשר הנגישות לחומרים עבור כל אחד היא למעשה בלתי מוגבלת והסביבה האינטרנטית הפכה לסביבה טבעית לחלוטין לדור הצעיר, חומרי הלמידה מצויים בכף ידו של הלומד - פשוטו כמשמעו.

הדור הצעיר צורך מידע דרך מכשירים ניידים למיניהם המלווים את הילדים/בני הנוער מבוקר עד ערב (ואפשר לומר כיום בביטחון מלא שהדבר נכון גם לגבי ציבור הולך וגדל של מבוגרים).

ניתן לומר כי **שפת האם** של הדור הצעיר היא **טכנולוגיה**. לכן, בבואנו ליישם את למידת העברית כשפה שנייה, הנחנו שאם הפלטפורמות הטכנולוגיות יאוכלסו בחומרי למידה עדכניים, רלוונטיים, מאתגרים ומעניינים תיווצר אפשרות לקיום חשיפה מתמשכת אליהם לאורך היום. ומכאן הרעיון שלנו לפתח ולהגיש את חומרי הלימוד **האינטראקטיביים** בפורמט מתקדם על גבי אמצעים טכנולוגיים **ניידים** ובכך לגרום לתלמידים להיות 'עטופים' בסביבה לשונית עברית בכל מקום שהם נמצאים לפרקי זמן ממושכים יחסית.

לצורך זה יישמנו את עקרונות הלימוד של שיטת 'אולפן-אור RLA' בחומרים מקוונים המוגשים לתלמידים בצורת ספרים אלקטרוניים - אי-בוקים (eBooks). תוכנם של ספרים אלה כולל טקסטים מעניינים המלאים בהקלטות שמע ובקטעי ווידאו המוטמעים בגוף הספר.

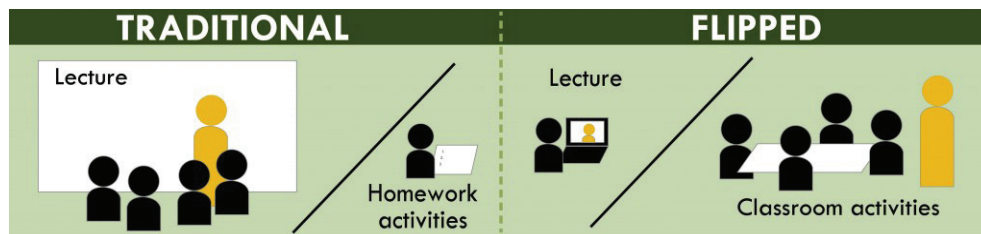
בתי הספר שהתחילו להשתמש בתוכניות העברית של אולפן-אור מדווחים לנו שתלמידיהם נכנסים לאתר האי-בוקים של 'אולפן-אור' אפילו בהסעות אל בתי הספר, ומהם הם צופים, מאזינים ומתרגלים את החומרים שלנו בעניין רב.

במקביל ליצירת התוכן הלימודי המגוון, יצרנו מבחנים מעצבים ומבחני הערכה מקוונים (Formative and Summative tests), קישורים לאוצר מילים טקסטואלי ומוקלט שהעלינו לאתר Quizlet ועוד! הגישה לכל החומרים האלה מתאפשרת באמצעות המכשירים הניידים הנפוצים כיום - הטאבלטים והטלפונים החכמים כגון iPad, iPhone, המבוססים על מערכת הפעלה iOS, מכשירים המבוססים על מערכת הפעלה אנדרואיד, מחשבי כרומבוקס ועוד.

כמו כן הגישה לחומרים מתאפשרת גם באמצעות מחשבים נייחים - PC ו-Mac.

כך מתקיים גם ה'לימוד במהופך' - **Flipped Classroom**: הכנת החומר החדש מתרחשת מחוץ לכולי בית הספר, בביתו של התלמיד (או בנסיעותיו לבית הספר וממנו הביתה), ואילו הפנמת החומר ותרגולו בעזרת המורה מתרחשת בין כותלי הכיתה הפיזית. לימוד במהופך מאפשר לתלמיד ללמוד את החומר החדש בזמן ובמקום הנוחים לו ובקצב המותאם ליכולות ולצרכים שלו.

דוגמאות לחומרים המקוונים של אולפן-אור ניתן לראות ב:

<http://ulpanor.com/read-hebrew-speak-hebrew-study-schools/>

שמירת הרצף בין השיעורים

מטרת שיעורי הבית לפי שיטת 'אולפן-אור' היא לגרום לתלמיד להפנים את הנלמד בכיתה וליישם אותו באופן מובנה מצד אחד, כדי שתבנית השפה תישאר במוחו, ובאופן אישי, יצירתי ומהנה מצד שני.

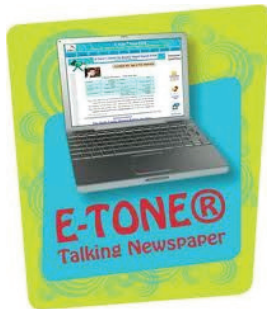
כאשר אנו שולחים את התלמיד הביתה אחרי השיעור אנו יודעים מניסיון רב שנים שלתלמיד המצוי אין שום אינטרס להכין שיעורי בית מייגיעים של כתיבה, קריאה ושינון בעלמא. שיעורי בית הכוללים תרגול כתיבתי אינם מביאים לשום התקדמות מהותית בשליטה בשפה, אלא רק מעמיקים את הניכור כלפי שיעורי העברית, שגם כך מצבם אינו מזהיר בדרך כלל. על כן יצרנו מתכונת לשיעורי בית שיעודדו את התלמיד לעשות אותם ולהזדהות עם החומר הנלמד.

וכך הגענו לכמה תבניות מעניינות:

- 1) התלמיד מתבקש ללמוד היטב את הטקסט העלילתי והמעניין שנלמד בכיתה וליצור דבר דומה ולצלמו ולשלוח למורה.
 - 2) התלמידים מתבקשים להתחלק לקבוצות וליצור דיאלוג מצולם עם אוצר המילים והמבנה הנלמד.
 - 3) כאשר נלמדים שירים שהם חלק בלתי נפרד מהשיטה, התלמידים מתבקשים לחבר שיר לפי אותה מנגינה ולהופיע אותו.
- האווירה שבה הדברים האלה נעשים היא אווירת 'כוכב נולד' - כזו המעודדת יצירתיות ומעט תחרותיות

חיובית ברוח התקופה וגורמת לתלמידים להשתתף בחוויה ולחזור על החומר כדי להצליח בתחרות.

דוגמאות לחומרים ספציפיים ודרך הלמידה אִתם

אחד המוצרים הייחודיים לצורך למידת עברית שפותחו ב'אולפן-אור' הוא ה-E-Tone™. בשם הזה רצינו לשמור על הצליל העברי - **עיתון** וכמו-כן לשוות את הנופך של מסר אלקטרוני בלעז. בעברית אנחנו מאיימים את E-Tone **איתון**. (איתון, אגב, היה במקורו אחד משערי בית המקדש).

האיתון של 'אולפן-אור' הוא פלטפורמת חדשות חדשנית, אינטראקטיבית ועשירה במולטימדיה. האיתון מתפרסם על בסיס שבועי, כדי לסייע בלימוד העברית. מהדורות האיתון מופקות על בסיס שבועי ומוגשות למנויים בשלוש רמות: בינונית-נמוכה, בינונית-גבוהה, מתקדמת.

המטרה העיקרית היא לעזור למנויי האיתון לשפר באופן משמעותי את רמת העברית בזמן קצר, ובסופו של דבר להקנות ללומד מסוגלות להבין את התקשורת הישראלית הכתובה, המושמעת והמוקרנת. האיתון כולל פריטים מתוך חדשות ששודרו בפועל בתקשורת הישראלית בעברית.

החומר נאסף ומעובד באמצעות מתודולוגית הלמידה הייחודית של 'אולפן-אור' לרמות השונות, והפריטים מוצגים בקובצי אודיו ווידאו, כולל טקסט נלווה בתרגום מלא לאנגלית.

האיתון מאפשר למנויים לתרגל את אוצר המילים החדש המתייחס להיבטים שונים של החיים בישראל ובעולם ומספק חדשות רלוונטיות בשפה העברית המודרנית. כל מהדורה כוללת בדרך כלל ארבעה פריטים קצרים.

- פריט מס' 1 - בדרך כלל קשור להתפתחויות החשובות ביותר בישראל
 - פריט מס' 2 - בדרך כלל קשור להתפתחויות החשובות ביותר ברחבי העולם
 - פריט מס' 3 - בדרך כלל מכסה תחומי תרבות, מדע, ספורט ונושאים מעניינים אחרים מכל רחבי העולם
 - פריט מס' 4 - בדרך כלל מורכב מפרסומת ישראלית מעניינת
- כאמור, מנויים מכל העולם (תלמידים פרטיים, בתי ספר וקהילות) מקבלים מהדורות איתון על בסיס שבועי לפי רמתם, כאשר בכל רמה מופיעים בדיוק אותם הנושאים המעובדים בהתאמה לכל רמה נקובה.

גם קובצי האודיו מעובדים בהתאמה וניתן אף להאט את קצב ההשמעה מבלי לעוות את הקולות, וכך להקל על הבנת הנשמע.

כל תלמיד יכול לצפות, להקשיב, לקרוא ולהבין את הפריטים בקצב המתאים לו. יש אפשרות לחזור על מה שנראה קשה ולתרגל את אוצר המילים החדש באמצעות שאלות, תרגילים ומבחנים מובנים בכל מהדורה, עבור כל רמה. האיתון, יחד עם היותו פלטפורמה להנגשת חומר חדשותי, מהווה למעשה קורס ללימוד עברית בפני עצמו.

האיתון' כמכשיר ללמידה דיפרנציאלית

איך לומדים עם איתון ומאפשרים למידה דיפרנציאלית לתלמידים ברמות שונות באותה הכיתה?

האיתון מאפשר לימוד של אותה ידיעה בכמה רמות, משום שהתלמיד מכין את המשימה מול המחשב הפרטי. לאחר מכן הכיתה מתכנסת לדיון סביב הידיעה, וכל אחד מכין טקסט ברמתו לשם הבעת דעה על בסיס מילים שלמד באיתון ושאלות מנחות שניתנו לו ברמתו. כך נוצרת תחושת שותפות וערך. תלמידים ברמות שונות משתתפים בדיון ברמתם שלהם ומרגישים שייכים לכיתה גם אם אינם מסוגלים להבין את החדשות ברמה גבוהה.

לימוד אפקטיווי של האיתון בשיטת ה'לימוד המהופך'

הנה דוגמה לדרך לימוד באמצעות האיתון בשיטת ה'לימוד במהופך':

- **שלב 1 - בבית**
ההתנסות הראשונה באיתון נעשית דווקא בבית, לפני ההגעה לכיתה הלימוד. התלמידים המנויים על האיתון מתבקשים להכין את אוצר המילים לידיעה על ידי האזנה ותרגול של אוצר המילים הכתוב, המושמע והמתורגם המסופק בגוף האיתון עבור כל ידיעה מספר פעמים. המרכיב החשוב כאן הוא חשיפה ראשונית- קודם כל דרך האזנה ואחר כך דרך קריאה.
- **שלב 2 - בכיתה**
כאשר התלמידים מגיעים לכיתה, השיעור מתחיל בכך שהם מקבלים על המחשב את דף אוצר המילים שלמדו בבית, שבו כתובות המילים רק באנגלית, והם צריכים למלא את החסר בעברית. אז מוקרנת ומושמעת בכיתה הטבלה של אוצר המילים המושלם, לבדיקה עצמית. התלמידים מתחלקים לזוגות וצריכים לבדוק זה את תשובות זה, דבר הגורם להם להאזנה, ללימוד חוזר ולהפנמה של אוצר המילים החדש. לאחר מכן מוקרנת הידיעה עצמה, שנעשתה כבר מובנת למדי לתלמידים, וסביבה מתקיימות פעילויות ותרגול מהנה בהנחיית המורה.
- **שלב 3 - בבית**
בשלב הזה התלמידים הופכים לקריינים / שחקנים ומצלמים את עצמם בקטעי וידאו שבהם הם מקריאים את הידיעה שלמדו, ועל בסיסה מכינים ידיעה משל עצמם שאף אותה הם מקליטים בוידאו, בדרך כלל על גבי טלפונים חכמים המצויים ברשותם. הם מעלים את הידיעות 'תוצרת עצמית' לפלטפורמות שיתופיות עם יתר התלמידים.
- **שלב 4 - בכיתה**
התלמידים מציגים ומתרגלים את הידיעות שיצרו אל מול יתר הכיתה בהנחיית המורה ויוצרים דיון פורה בעברית. מעבר ללמידה השוטפת, 'אולפן-אור' מקיים מדי פעם תחרות בין בתי הספר השונים על הידיעה הטובה ביותר, והידיעה של בית הספר הזוכה מופיעה בגוף האיתון כאחת הידיעות מן המניין. בצורה זו נוצר גם שיתוף פעולה פורה בין בתי הספר השונים.

סיכום

אנחנו ב'אולפן-אור' מעריכים כי ההתפתחות המואצת של הטכנולוגיה, יחד עמה של הסביבה האינטרנטית, תאפשר בעתיד הקרוב נגישות קלה עוד יותר למאגרי המידע העצומים בכל תחום. כן נתקיים קישוריות נרחבת עוד יותר בין התלמידים והמורים ממסדות שונים בכל רחבי העולם; יגבר

שיתוף הפעולה בין בתי הספר בחו"ל לבתי הספר בישראל, דבר שישפיע לחיוב על לימוד העברית. התפתחותם של תחומים חדשים כגון מציאות מועצמת - Augmented Reality, מציאות וירטואלית - Virtual Reality, בינה מלאכותית - Artificial Intelligence ועוד תוכל לסייע ביתר שאת ביצירת חומרים מתקדמים לרכישת השפה העברית בצורה מהנה ואפקטיבית בכל רחבי העולם.

מקורות

Horn, Michael B. & Staker, Heather (2015). **Blended - Using Disruptive Innovation to Improve Schools**. Jossey Bass.

Khan, Badrul H. (2003). The global e-learning framework. *The Technology Source*, May/June.

Singh, Havey (2003). Building Effective Blended Learning Programs. *Issues of Educational Technology*, 43, December.

Valiathan, Purnima (2002). Blended Learning Models. *ASTD*, August.